

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасна українська мова.

Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія.
Орфоепія. Графіка. Орфографія

Освітня програма Українська мова і література
Перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність 035 Філологія
035.01 Українська мова та література

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри української мови
Протокол № 1 від “27” серпня 2019 р.

м. Івано-Франківськ – 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Сучасна українська мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія
Викладач (-і)	Кандидат філологічних наук, доцент Оксана Антонівна Семенюк
Контактний телефон викладача	(0342) 59-60-08
Е-mail викладача	ok.semeniuk@gmail.com
Формат дисципліни	Очна
Обсяг дисципліни	Кредити ЄКТС – 6 (180 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Обговорення особливостей виконання різних форм робіт. Згідно з графіком консультацій.
2. Анотація до курсу	
<p>Курс «Сучасна українська мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія» є обов'язковою навчальною дисципліною, яка займає важливе місце в системі підготовки бакалаврів філології. Курс дає знання про звукову будову сучасної української літературної мови, її фонологічну, графічну, морфонологічну системи, природу, історичну основу, типологію фонетичних процесів, орфоепічні, акцентуаційні, орфографічні, графічні норми; сприяє підвищенню загального рівня культури мовлення студентів; є базовим для формування професійної компетенції філологів.</p>	
3. Мета та завдання курсу	
<p>Мета курсу - дати студентам теоретичні знання із сучасної української літературної мови (зокрема з тих розділів науки про сучасну українську літературну мову, які вивчаються на першому курсі: з фонетики, фонології, морфонології, орфоепії, графіки й орфографії), допомогти їм практично оволодіти орфоепічними, орфографічними, графічними, акцентуаційними нормами, підвищити загальну грамотність і культуру усного й писемного мовлення.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомити студентів зі змістом, обсягом, завданнями курсу „Сучасна українська літературна мова”; з поняттями „літературна мова”, „національна мова”, „державна мова”, „мовна норма”, ознаками літературної мови, окреслити місце української мови серед мов світу; – дати знання про звукову будову мови, фонетичні одиниці; – охарактеризувати систему фонем сучасної української літературної мови; – дати відомості про природу, історичну основу, типологію фонетичних процесів; – охарактеризувати графічну будову сучасної української літературної мови; – забезпечити досконале володіння орфоепічними, акцентуаційними, графічними, орфографічними нормами сучасної української літературної мови; виробити навички самоконтролю за їх дотриманням у повсякденному спілкуванні; – навчити студентів фахово послуговуватися засобами фонетичного письма. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Компетентності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями; – здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; – здатність працювати в команді та автономно; – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; 	

- здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;
- здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні;
- здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови;
- здатність вільно оперувати лінгвістичною термінологією для розв’язання професійних завдань.

Результати навчання:

- знати й розуміти основні поняття фонетики, фонології, морфонології, орфоєпії, графіки, орфографії;
- вміти класифікувати фонемні і звуки сучасної української літературної мови;
- розрізняти звуки і фонемні;
- транскрибувати слова й тексти фонематичною і фонетичною транскрипціями;
- здійснювати фонетичний, фонологічний, орфоєпічний, графічний та орфографічний аналіз слів з історичними коментарями;
- знати орфоєпічні, орфографічні, графічні, акцентуаційні норми української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності;
- виявляти та характеризувати звукові зміни та чергування, знати їх історичну основу;
- вміти аналізувати свою і чужу вимову, виявляти порушення орфоєпічних та пунктуаційних норм;
- добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її;
- організовувати процес свого навчання й самоосвіти;
- дотримуватися правил академічної доброчесності, тобто принципів особистого прикладу, відповідальності, справедливості, академічної свободи, взаємоповаги і взаємодовіри, прозорості, партнерства та взаємодопомоги, компетентності й професіоналізму, законності тощо.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
Лекції			30		
практичні заняття			36		
самостійна робота			114		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / Вибірковий		
2	035 Філологія 035.01 Українська мова та література	1	Обов’язкова дисципліна		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Вступ: – СУЛМ як предмет наукового вивчення і як навчальна дисципліна; зміст,	лекція, практичне заняття, самостійна робота	2, 3, 4, 5, 6	опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи,	поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.	протягом семестру згідно з розкладом занять

<p>обсяг, завдання курсу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – українська мова – національна мова українського народу; – місце української мови серед мов світу, зв'язок української мови з іншими мовами; – українська літературна мова та її головні риси; – мовна норма, види мовних норм; – писемні та усна форми СУЛМ; – основні стилі СУЛМ; – шляхи і тенденції розвитку СУЛМ; – мовне законодавство і мовна політика в Україні. 			<p>указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>2 год., 2 год., 6 год.</p>		
<p>Тема 2. Фонетика як лінгвістична дисципліна:</p> <ul style="list-style-type: none"> – предмет і завдання фонетики; – сегментні та суперсегментні фонетичні одиниці; – мовний звук і різні аспекти його вивчення; – звук і фонема, відмінності між ними. 	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>1 – 8</p>	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>2 год., 2 год., 6 год.</p>	<p>поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 3. Звукова система СУЛМ:</p> <ul style="list-style-type: none"> – голосні і приголосні звуки, їх ознаки і творення; – класифікація голосних звуків і їх характеристика; 	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>1 – 9</p>	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних</p>	<p>поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

<p>– класифікація приголосних звуків і їх характеристика: за участю голосу і шуму; за місцем творення; за способом творення; за відсутністю чи наявністю палаталізації; за звуковим враженням.</p>			<p>матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>2 год., 4 год., 12 год.</p>		
<p>Тема 4. Зміни звуків у потоці мовлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> – асиміляція приголосних і її різновиди: за дзвінкістю, глухістю, місцем і способом творення, м'якістю, твердістю; – дисиміляція; – спрощення у групах приголосних; – подовження і подвоєння приголосних; – редукція голосних; – оглушення дзвінких приголосних у кінці слова; – протеза; – акомодация, її види; – епентеза, метатеза, гаплогія. 	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>1 – 9</p>	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>6 год., 6 год., 18 год.</p>	<p>поточний контроль – 5 б.; контрольна робота – 5 б.; самост. робота – 1 б.</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 5. Суперсегментні фонетичні одиниці:</p> <ul style="list-style-type: none"> – склад як фонетична одиниця; – характеристика складів; – український складоподіл; – наголос, характер українського наголосу; – фонетичне слово, проклітики та енклітики; 	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>1 – 3; 7 – 9</p>	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p>	<p>поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

–інтонація.			2 год., 2 год., 6 год.		
Тема 6. Фонологічна система СУЛМ. Фонетична і фонематична транскрипції: – фонема, її функції; – головний вияв і варіанти фонем; – диференційні ознаки фонем і їх нейтралізація; – фонологічна кореляція; поняття про мінімальну пару; – розвиток поглядів українських мовознавців на склад фонем СУЛМ; – голосні фонем, їх характеристика; – приголосні фонем, їх характеристика; – фонетична і фонематична транскрипції.	лекція, практичне заняття, самостійна робота	2 – 8	опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи 6 год., 6 год., 18 год.	поточний контроль – 5 б.; контрольна робота – 5 б.; самост. робота – 1 б.	протягом семестру згідно з розкладом занять
Тема 7. Морфонологія: – морфонологія як лінгвістична дисципліна; – основні поняття морфонології; – види чергувань; – історичні чергування голосних фонем; – історичні чергування приголосних фонем; – позиційні чергування.	лекція, практичне заняття, самостійна робота	2 – 6	опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи 2 год., 2 год., 8 год.	поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.	протягом семестру згідно з розкладом занять
Тема 8. Орфоепія: – орфоепія як розділ науки про мову, предмет орфоепії; – норми літературної вимови, їх значення;	лекція, практичне заняття, самостійна робота	1 – 3, 6, 9	опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи,	поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.	протягом семестру згідно з розкладом занять

<ul style="list-style-type: none"> – формування норм української літературної вимови; – порушення правил літературної вимови, типи вимовних помилок; – орфоепічні норми СУЛМ: вимова голосних, приголосних, груп приголосних, слів іншомовного походження. 			<p>вказані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>4 год., 4 год., 12 год.</p>		
<p>Тема 9. Графіка:</p> <ul style="list-style-type: none"> – графіка як наука про письмо; – короткі відомості з української графіки; – український алфавіт, співвідношення між фонемами (звуками) і буквами. 	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>1 – 3, 9</p>	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, вказані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>2 год., 4 год., 12 год.</p>	<p>поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 10. Орфографія:</p> <ul style="list-style-type: none"> – орфографія як розділ науки про мову; – принципи української орфографії: фонетичний, морфологічний, традиційний, смисловий; – правописні проблеми кінця ХХ – початку ХХІ ст.; – орфографічні норми СУЛМ: вживання апострофа, знака м'якшення, великої літери у власних назвах, 	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>1 – 3, 9 – 10</p>	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, вказані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>2 год., 4 год., 16 год.</p>	<p>поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

подвоєння букв на позначення подовження і подвоєння приголосних, спрощення, зміни приголосних при збігу їх.					
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт 9.3. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатськи національний університет імені Василя Стефаника» . Загальні 100 балів включають: 30 балів – поточний контроль, 5 балів – контрольна робота 1, 5 балів – контрольна робота 2, 10 балів – самостійна робота; 50 балів – іспит.				
Вимоги до письмової роботи	Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань.				
Практичні заняття	Оцінюються за п'ятибальною системою.				
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.				
7. Політика курсу					
Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку виявлення таких порушень – реагування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» і Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»					
8. Рекомендована література					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. К. : Академія, 2006. 368 с. 2. Семенюк О.А. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія : збірник вправ і завдань. Івано-Франківськ : видавець Голіней О.М., 2018. 168 с. 3. Семенюк О.А. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія : збірник тестових завдань. Івано-Франківськ : видавець Голіней О.М., 2017. 82 с. 4. Сучасна українська літературна мова : підруч. / А.П. Грищенко та ін. К. : Вища шк., 2002. 439 с. 5. Сучасна українська літературна мова : підруч. / за ред. М. Я. Плющ. – К. : Вища шк., 2003. 430 с. 6. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / за ред. І. К. Білодіда. К. : Наук. думка, 1969. 436 с. 7. Сучасна українська літературна мова. Фонетика : навч. посіб. / Н. Плющ та ін. К. : ВПЦ „Київський університет”, 2002. 173 с. 8. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика : підруч. / А.К. Мойсієнко та ін. 					

К. : Знання, 2013. 340 с.

9. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія : навч. посіб. К. : Вища шк., 1981. 183 с.
10. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2019. 392 с.

Викладач – кандидат філологічних наук, доцент О.А. Семенюк.